

Bir Muhammedî Âşık
Hız. Mevlânâ

Ö. TUĞRUL İNANÇER

HAZRETİ MEVLÂNÂ
Eserin Özgün Adı: Bir Muhammedi Aşık
Ömer Tuğrul İnançer

SUFİ KİTAP | 61
tasavvuf sohbetleri | 14
tuğrul inançer kitaphığı | 06

editör **SALIHA ŞİŞMAN**

kapak tasarımı **RAVZA KIZILTUĞ**

hazırlayan **RIFAT ÖZÇÖLLÜ**

1. baskı **Nisan 2012, İstanbul**

6. baskı **Mayıs 2020, İstanbul**

isbn

SUFİ KİTAP

Cağaloğlu Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5

Fatih / İstanbul

Telefon: (0212) 511 24 24

sufi.com.tr

sufi@sufi.com.tr

   [sufikitap](https://www.instagram.com/sufikitap)

Kültür Bakanlığı Yayıncılık

Sertifika No: 45587

BASKI VE CİLT

Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Sok. No: 8
Davutpaşa - Topkapı / İstanbul
Telefon: (0212) 482 11 01
Matbaa Sertifika No: 16086

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Yayın Grubu bünyesinde
faaliyet gösteren Sufi Kitap'a aittir.
İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak
gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

- 7 Önsöz
9 Hz. Mevlânâ'nın Hayat-ı Seniyyesi
47 Hz. Mevlânâ ve Muhabbet
75 Mevlevî Âyini
99 Hz. Mevlânâ'nın İlkeleri ve İslâm
131 Şâir Değil Veli
147 Müslüman Anadolu
161 Tasavvufu Yaşamak: Seyr ü Sülûk
195 Kargaşa ve Sükûnet

Hz. Mevlânâ'nın Hayat-ı Seniyyesi

Bildiğiniz gibi büyük, hatta büyük kelimesinin küçük geldiği bir zât-ı şerif olan Hz. Mevlânâ, 1207 yılının 30 Eylül'ünde doğdu. Dolayısıyla 2007 yılı, doğumunun 800. yıldönümüydü. Âhirete doğumu ise 1273 yılının 17 Aralık'ı. 1973 yılı, Hz. Mevlânâ'nın âhirete doğumunun 700. yıldönümü olması münâsebetiyle, UNESCO tarafından yine "Mevlânâ Yılı" olarak ilan edilmişti. Bildiğiniz gibi BM'in kültür işlerinden sorumlu teşkilâtı UNESCO, bir milletin şahsiyetine ait olsa dahi, dünya mîrası olarak kabul edilen ve insanlığın istifâde edebileceği kıymetli şahsiyetlerin, eserlerin uluslararası düzeyde korunması, hatırlanması için onların namına yıl tahsis eder.

Hz. Mevlânâ, UNESCO tarihinde, adına ikinci defa yıl ilan edilen tek zattır. Dünyada henüz başka bir örneği yok. Bunun ehemmiyetini doğru tartmak lazım. 2007'den önce 2005 yılında, hem Hz. Mevlânâ hayranları olarak hem de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı kuruluşlar olarak birtakım çalışmalar yaptık. Bunlar, Bakanlık birimlerine sunuldu, Bakanlık da bunu Paris'teki UNESCO komitesine gönderdi. Komite kabul etti ve neticede 2007 yılı, "Uluslararası Mevlânâ Yılı" oldu. İşte bu "Uluslararası Mevlânâ

Yılı” münâsebetiyle, Kültür ve Turizm ile Dışişleri Bakanlıklarımız birtakım programlar düzenledi. Türkiye'nin aşağı yukarı bütün vilâyetlerinde ve 22 dış ülkede Mevlâî âyini gösterileri yapıldı. Bunun yanı sıra Hz. Mevlânâ ile ilgili uluslararası sempozyumlar, kongreler ve toplantılar düzenlendi.

Benim, burada, Avrupalı Türk Demokratlar Birliği'nin Hollanda şubesinin çatısı altında bulunan kardeşlerimize söylediğim şey şu idi: “Yarın öbür gün sizlere, yani gurbette yaşayanlara, ‘Yâhu bu UNESCO aslen sizin adamınız (bir kıymetiniz) olan Mevlânâ adına uluslararası yıl ilan etti de bu Mevlânâ kimdir?’ diye sorarlarsa verecek cevabınız var mı, yok mu?” Bir cevabınız olmalı diye düşünüyorum ve bu sohbetlerin gâyesi, bence henüz bundan ibâret. Yani, Hz. Mevlânâ hakkında yüzeysel bile olsa doğru bilgiler edinmek. Bunu daha da genişletebilmek ne üç günde, ne dört günde, ne dört senede, ne kırk senede biter. Ben altmışı aşkın yaştaım ve kendimi bildim bileli Hz. Mevlânâ ile meşgûlüm, ben daha öğrenemedim. Çünkü evliyâullahın maddî ve mânevî hayatları, hiçbir fânî hayata sığmayacak kadar büyük, yüksek, geniş ve derindir. Ancak bu hususta insanların merakını uyandırabilmek, onları birtakım araştırmalara, iki üç kitaba sevk edebilmek bu husustaki en büyük kazanç olacaktır.

Her türlü faaliyet bir adreste yapılır. Yarın öbür gün, “Sohbetiniz nerede yapıldı?” diye sorulduğunda, işte falanca yerdeki falanca salonda, diye adres vereceksiniz. İnsanlar da yaptıkları her işi kendi adreslerinde yapar ama insan, adresten ibâret değildir. Beden, insanın sadece adresidir ama insan, sadece bedenden ibâret değildir.

Bunu şöyle açabiliriz: Saçımız uzuyor, kesiyoruz; tırnağımız uzuyor, kesiyoruz; dişimiz çürüyor, çektiriyoruz, Allah korusun bir hastalıkta bir iç organımız; böbrek, ciğer, dalak vs. apandisit alınıyor veya bir kazâ oluyor, kolumuz bacağıımız bir yerlere gidiyor. Bunlar ne oluyor? Bir insan artığı olması itibariyle bir yere

gömülmesi lazımdır, çöpe atılamaz. İnsan, mübârek bir varlıktır. Artığı da mübârek olduğu için çöpe atılmaz, gömülür.

Peki, ölüm denen hâdise olduğunda bu beden gömülüyor. Şimdi bizim kendi kendimize sormamız lazım. Gömülen ben miyim, bedenim mi? Eğer ben bedenden ibâretsem ölümle her şey bitiyor, demektir. Hani inancımız o zaman; hani hesap kitap, âhîret vesâire? Bakın, doğru cevap veremiyoruz, bunu çok iyi anlamak lazım.

Beden sadece mânevî faaliyetlerin yapıldığı bir adrestir. Bunun için beden de tanınması lazım gelen bir yerdir. Târif bedenden başlar. Hz. Âdem, Hz. Havvâ ve Hz. Îsâ (aleyhümûs-selâm ecmaîn) hariç, herkes bir anneye bir babaya muhtaçtır. Onlar muhtaç olmadan doğmuştur. Bir ana baba vâsıtasıyla anne karnındaki hayatımız başlar; anne karnından ölürüz, dünyaya doğarız. Ve mânevî hayatımız, o dünyaya doğduğumuz beden adresinde devam eder gider.

İşte Hz. Mevlânâ da, bugünkü siyâsî sınırlar itibariyle Afganistan hudûdunda kalan ama bölgesel olarak Türkistan bölgesine dâhil Belh şehrinde dünyayı teşrif etmiştir. O zamanlar büyük devletlerden gayrı, küçük devletler de var, bunun tipik örneklerini tarih kitaplarında okumuşuzdur. Yunan site devletleri, mesela Atina, Sparta, kezâ Mekke, Medine, eski adıyla Yesrib, birer şehir devletidir. Belh devleti de böyle şehir devletlerinden biridir. Bilindiği gibi o yıllarda iki önemli ticaret yolu var: Biri Hindistan'dan gelen Baharat Yolu, diğeri Çin'den gelen İpek Yolu. Bu iki yolun ilk kesişme noktası: Belh. Belh, bir ticaret merkezi ve aynı zamanda sayısı yüze yaklaşan medreseleriyle bir ilim merkezi. Öyle ki o zaman bu medreselerden yetişen ilim adamları Bağdat, Kahire, Şam gibi önemli merkezlere hoca olarak gitmekte.

Belh'in bir adı da "Ümmü'l-Bilâd" yani, Beldelerin Anası veya Ana Belde. Bu devletin emîri, Rükneddîn'in kızı Mümine Hatun ile Hz. Ebû Bekir sülâlesinden gelen ve Belh şehrinin önemli bir âlimi olan Hatîb Hüseyin Efendi'nin oğlu Bahâeddîn Veled

evlenmişler. Yani bir prenses ile emîrin kızı Mümine Hatun ile, büyük bir âlimin oğlu ve yine büyük bir âlim olan Bahâeddîn Veled evlenmişler. 30 Eylül 1207'de bu evlilikten Muhammed Celâleddîn diye bir çocuk doğmuş.

Bu çocuğun babası Bahâeddîn Veled o kadar büyük bir âlimdir ki, etrafına çok fazla adam toplandığından zamanın hükümdarı Sultan Tekiş biraz tedirgin olur. Tabii iktidara yaranmak isteyen birçok dünyaperest, siyâsî iktidar sahiplerini şahsî menfaatleri için yanlıtır. Zaten daha önce de Mecdüddîn-i Bağdâdî gibi bir âlimin öldürülmesine sebep olmuşlardı. Mecdüddîn Hazretleri, Sultânü'l-Ulemâ gibi Hz. Necmeddîn-i Kübrâ'nın dervişi idi. Şunu iyi bilelim ki, hiçbir siyâsî otorite, kendinden başka otorite istemez. Her siyâsî otorite, etrafına fazla adam toplanan odak noktalarını dağıtmaya çalışır. Bu, tarih içerisinde hep böyle olmuştur. Osmanlısı da böyledir, Selçuklusu da böyledir, İspanyolu da böyledir. Hiç fark etmez. Siyâset, dünyanın her yerinde aynı şeydir. Yegâne otorite ben olacağım, der. Mesela Hacı Bayrâm-ı Velî Hazretleri, II. Murad Han zamanında, etrafında çok adam toplanan bir zattır. Ankara'nın Zülfazl köyünde yaşamıştır. Bugün Zülfazl köyüne, Solfasol köyü diyorlar. Hiç bir mânâsı olmayan "Solfasol" ismiyle anılan köy, aslında Zülfazl köyüdür; yani "fazilet dolu köy." II. Murad Han Hazretleri de bir velî padişahtır. Biz tuttuğumuz takımı bile değiştiremiyoruz, hazret iki defa tahtı bırakıyor. Kolay iş değildir. Böylesine nefis mücâdelesini veren mübârek bir zattır. Oğlu Fâtih'in yetiştiği ortamı da kendisi sağlamıştır. İşte II. Murad Han Hazretleri, Zülfazl köyünde etrafında çok fazla adam toplanan Hacı Bayrâm-ı Velî'yi, Edirne'ye çağırıyor, daha doğrusu biraz da zorla getirtiyor. "Celbetti" diye tâbir edilir, yani emrediyor gelmesini. Tabii sonra, Hacı Bayrâm-ı Velî Efendimizle tanışınca, onu tâ Gelibolu'ya kadar bizzat kendisi uğurluyor. Sonra oradan geri dönüyor.

Yani, bu etrafına adam toplama meselesi çok önemlidir. Sultânü'l-Ulemâ Bahâeddîn Veled Hazretlerinin etrafına da çok

adam toplanınca, zamanın hükümdârı biraz da siyâset yaparak, “Efendim” diyor, “bir memlekette iki padişah olmaz. Buyurun, devlet mührünü, siz padişah olun. Ben de bir yerlere gideyim.” Sultânü'l-Ulemâ Hazretleri, “Haklısın” diyor, “bir semâda iki güneş olmaz, ama biz dünya saltanatı peşinde koşan insanlardan değiliz, ayrıca o işlerden pek anlamayız. Siz saltanatınıza devam edin, biz çoluk çocuğu alıp gideriz.” Böylece, Hz. Mevlânâ beş yaşındayken göç ediyorlar.

Kendisine neden Sultânü'l-Ulemâ diyorlar? Belh şehri, çok önemli âlimlerin toplandığı bir şehirdir. Her başşehirde âlimler toplanır. Bakın, bugün İslâm coğrafyası nereden nereye uzanıyor ama âlimlerin en çok toplandığı şehirlere dikkat edin: Bağdat, Şam, Kahire, İstanbul. Neden? Çünkü bunların hepsi tarihte başşehirlik yapmıştır. Şam, Emevîlerin başşehir, halife başşehir olarak. Kahire, Fâtımîlerin başşehir. Onlar da Fâtımî hilâfeti olarak bilinen ayrı bir hilâfettir. Bağdat, Abbâsî hilâfetinin başşehiridir. Osmanlı hilâfetinin başşehir de İstanbul'dur. En çok âlim ve evliyânın bulunduğu merkezler bu şehirlerdir. Bunun yanında, küçük başşehirlerde de az sayıda ama çok önemli âlimler toplanmıştır. İşte Belh, bunların bir tanesiydi.

Bir sabah, herkes sabah namazına gitmekteyken, Belhli âlimler birbirleriyle karşılaşınca aralarından biri, “Yâhu dün akşam bir rüya gördüm” demiş. Diğerlerinin “Hayırdır inşallah?” diyerek mukabele etmelerinin ardından şöyle devam etmiş: “Resûlullah Efendimiz^(sav) teşrif etti. ‘Bahâeddîn Veled’e bundan sonra Âlimlerin Sultânı, yani Sultânü'l-Ulemâ diye hitap edin!’ buyurdu.” Başka bir âlim, “Yâhu haklısın kardeşim” demiş, “bana da söyledi, ben de aynı rüyayı gördüm.” Derken üçüncü bir adam, derken bir beşinci adam... Tam kırk bir kişi aynı rüyayı görmüş. Buna rüya demezler, buna “haber” derler. Resûl-i Kibriya Aleyhi ekmelü't-tehâyâ Efendimiz Hazretleri, bütün âlimlere teker teker, “Bundan sonra Bahâeddîn Veled’e ‘Sultânü'l-Ulemâ’ yani ‘Bilginlerin Sultânı’